Helsinki 10.5.2021

Eduskunta

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Suomen Kunto- ja terveysliikuntakeskustenyhdistys SKY ry:n kirjallinen lausunto

ASIA: HE 73/2021 VP HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAEIKSI TARTUNTATAUTILAIN 58 D §:N MUUTTAMISESTA JA TARTUNTATAUTILAIN VÄLIAIKAISESTA MUUTTAMISESTA

TAUSTAA

Hallitus esittää muutoksia tartuntatautilain 58 d §:ään ja väliaikaiseen tartuntatautilakiin. Laki tartuntatautilain 58 d §:n muuttamisesta olisi tarkoitus saada voimaan 1.6.2021 sekä väliaikaisen tartuntatautilain muutokset 1.7.2021. Muutokset väliaikaisen tartuntalain osalta olisivat voimassa 31.12.2021.

Esitys ei ota huomioon muuttunutta tautitilannetta, liikunta-alan hyvin toteuttamia omavalvontatoimenpiteitä, rokotuskattavuutta eikä kansanterveydelle ja taloudelle syntyneitä vahinkoja. Tarkastusvaliokunnalle antamassaan mietinnössä talousvaliokunta on todennut vaikutustenarvointiin liittyviä ongelmia ja riskejä[1]:*"Yksi poikkeusolojen sääntelyn riskeistä on myös se, että alun perin vain hyvin lyhytaikaisiksi suunnitelluista ja kiireellisyyden vuoksi hyväksyttävästä väliaikaisesta sääntelyratkaisuista muodostuu myös pidempiaikaisia ratkaisuja eikä kattavaa vaikutusten arviointia välttämättä missään vaiheessa tehdä".* Näin on valitettavasti nyt käymässä liikuntapalveluita ja -olosuhteita tarjoavien yritysten osalta. Yksi suurimmista perusongelmista on edelleen alan liikkumiseen liittyvien tilojen luokittaminen virheellisesti korkean tartuntariskin ympäristöksi.

SKY:N LAUSUNTO

Suomen Kunto- ja terveysliikuntakeskusten **SKY ry:n näkemyksen mukaan tämän esityksen valmistelussa ei ole otettu huomioon tutkimustuloksia ja yli vuoden aikana toteutettuja toimenpiteitä ja niiden vaikuttavuutta pandemian ehkäisyssä.** Alun perin lakia säädettiin tilanteessa, jossa tutkittua tietoa eikä hyviä ohjeistuksia ollut saatavilla. Tällä hetkellä tietoa ja hyviä käytäntöjä on kehitetty sekä

[1] https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Sivut/TaVL_13+2021.aspx

SKY, Suomen kunto- ja terveysliikuntakeskusten ry
Puh. 040 515 4449
eMail: toimisto@sky-ry.fi

www.sky-ry.fi
www.liikuntapaivat.fi
www.apt-personaltrainer.fi
www.mikäsinualiikuttaa.fi

Y-tunnus: 2173470-8

omavalvontaa on toteutettu jo yli vuosi. Toimiala on rakentanut kansainvälisellä ja kansallisella yhteistyöllä tartuntojen ehkäisyyn liittyviä hyviä käytäntöjä ja soveltanut niitä pandemian leviämistilanteen mukaisesti**. Ensimmäisiä ohjeistuksia julkaistiin jo toukokuussa 2020[2]. Globaalissa pandemiassa teemme laajaa verkostomaista yhteistyötä koko kansainvälisessä ja kansallisessa asiantuntijaverkostossa[3]. Pandemia on vaikuttanut fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kuntoa alentavasti, joihin myös asiantuntija-arvioinnissa ollaan viitattu jo marraskuussa 2020[4] .**

Liikkumattomuus on lisääntynyt ja sosioekonomiset erot sekä hyvinvoinnin polarisaation on kasvanut. Jyväskylän yliopiston tutkimuksessa on todettu seuraavaa: ”On mahdollista, että koronapandemian kaltaiset kriisit toistuvat tulevaisuudessa ja rajoitustoimet pitkittyvät tai muuttuvat kausittaisiksi. Siksi on tärkeää huomioida rajoitusten vaikutukset väestön liikkumiseen ja tukea liikkumista myös kriisiaikana. Yhteiskunnan lisääntynyt monimutkaisuus ja epävarmuus tulee huomioida liikkumisen edistämisessä ja urheilijoiden tukemisessa. **Huomiota tulee kiinnittää etenkin vähän liikkuviin, iäkkäisiin, toimintarajoitteita kokeviin ja heikossa yhteiskunnallisessa asemassa oleviin. Samoin tekstissä on todettu, että eri hallinnonalojen toimenpiteitä (kuten rajoituksia) suunnitellessa tulee huomioida toimenpiteiden vaikutukset väestön liikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen, jotta väestön terveys ja terveydenhuollon toimintakyky voidaan turvata myös pidemmällä aikavälillä[5].**

Koronapandemia aiheuttanut muutoksia ihmisten hyvinvointiin ympäri maailmaa. **Jyväskylän yliopiston vuoden 2021 puolella julkaisemassa kyselyssä havaittiin, että aktiivisuuden vähentyminen oli yhteydessä koetun fyysisen ja psyykkisen terveyden alenemiseen, painon nousuun sekä heikentyneeseen uneen[6].**

---

[2] https://www.europeactive.eu/sites/europeactive.eu/files/covid19/Operating_Practices_May2020.pdf

[3] https://www.europeactive.eu/covid19

[4] http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-578-0

[5] https://www.liikuntaneuvosto.fi/lausunnot-ja-julkaisut/koronapandemian-vaikutukset-vaeston-liikuntaan/

[6] https://www.jyu.fi/fi/ajankohtaista/arkisto/2021/03/koronapandemia-aiheuttanut-muutoksia-ihmisten-hyvinvointiin-ympari-maailmaa

ROOLIT, TOIMENPITEET JA VAIKUTUSTENARVIOINTI

Nykylaissa on luettelomainen kuvaus korkean riskin ympäristöistä/toiminnoista. Riskiluokituksia ei ole tietopohjaisesti arvioitu ja luetteloituja olosuhteita ja toimintoja ei ole määritelty esim. kuntosali. AVI on mm. todennut seuraavaa:

”58 g §:n 4 momentin luettelossa mainittu (“kaikkia 4 momentin mukaista toimintaa harjoittavina”/”tilojen hallinnasta vastaavia toimijoita niiden harjoittaessa alla 1 kohdassa tarkoitettua liikunta- tai urheilutoimintaa”) suljettavina **kuntosalit**, lakitekstissä ei sen enempää määritellä kuntosalin käsitettä eikä esitöissä viitata muualla lainsäädännössä oleviin tai muihinkaan kuntosalikäsitteisiin.” 58 g pykälä asettaa näin ollen rajoitusten kohteena olevat elinkeinonharjoittajat perusteettomasti eriarvoiseen asemaan perusteettomasti sekä loukkaa yhdenvertaisuutta.

Tartuntatautilain mukaan STM ohjaa taudintorjuntaa kokonaisuutena, THL on valtakunnallinen asiantuntijalaitos. Lisäksi eri ministeriöillä on ollut aktiviteetteja mm. ohjeistusten osalle (mm. OKM:n ja TEM:n välillä). Tilannekuva oli jo lain valmisteluvaiheessa viranomaisten ja alan asiantuntijoiden toimesta ristiriitainen. Elinkeinon harjoittamista on rajoitettu voimakkaasti jo yli vuoden ja viimeisimpänä sulkutoimet. Liikunta-alan yrittäjyyden ja kunto- ja terveysliikuntakeskusten osalta olemme tarjonneet yhteistyötä, toistaiseksi tuloksetta. **Tarvitsemme räätälöityjä paikallisia ratkaisuja uusia tutkimustuloksia hyödyntäen ei täyssulkuja.** Näitä voisivat olla:

- täyssulusta tilakapasiteetin mukaiseen rajoittamiseen ->75 %, 50 % jne., tilan koko, tuuletus ym. huomioiden
- osasulku ->oheistilat (saunat, pukuhuoneet, erikoisjärjestelyt)
- pukuhuoneiden käyttö on automaattisesti porrastettua paikoissa, joissa ei ryhmäliikunnan aikataulutuksesta johtuvia piikkejä; ei tarvetta osasulkuun tilojen osalta (sama myös ryhmäliikuntapaikoissa, jos kapasiteetti rajoitettua).
- laitesijoittelu – osa poissa käytöstä
- rajamerkinnät (ryhmäliikunta – laiteympäristö)
- ohjattu toiminta – ryhmät -> neliöala/hlö
- valvonta – etäisyydet – aika
- kulunvalvonta – varausjärjestelmät
- altistustilanteissa jäljityskyky poikkeuksellisen kattava ja nopea kulunvalvonnan ansiosta; ei kuormita koronatiimejä (kehittämistoimenpiteenä selkeä

tietosuojaohjeistus ja prosessikuvaus) Lisäksi mm. pinnoiteinnovaatioilla voidaan ehkäistä infektioiden leviämistä.

SKY on asiantuntijaorganisaationa ollut mukana myös mukana standardointityössä. Kuntokeskusten palvelun tarjoamista koskeva standardi SFS-EN 17229:2019 julkaistiin vuonna 2019. Standardiin on kirjoitettu toiminnan hyvät käytännöt ja annetaan käytännön ohjeita mm. siitä, millaiset tilat sopivat kuntosaliyrittämisen ja miten kuntolaitteet sijoitetaan saliin. Palvelustandardissa on meneillään toinen osa, jossa valmistelun kohteena on mm. valvontaan liittyvät asiat.

Eurooppalaisessa työryhmässä on kirjoitettu ohjeita myös siihen, **miten kuntosalien infektiontorjunta tulisi järjestää erityistilanteiden, kuten COVID-19, aikana. Standardi tullaan sen valmistuttua vahvistamaan kansalliseksi standardiksi Suomessa ja koko Euroopassa. Sisältöä ollaan jo nyt hyödynnetty olemassa olevissa toimenpiteissä**.

Tarkoitus on varmistaa, että palveluntarjoaja ja käyttäjät ymmärtävät, miten voivat omalla toiminnallaan vaikuttaa infektiontorjuntaan. Standardi sisältää myös ohjeita riskinarviointiin.

Olemassa olevan tiedon ja nykyisiä hyviä käytäntöjä noudattaen emme näe määräaikaisella tartuntatautilain jatkamiselle aihetta nykyisessä muodossa.

FYYSISEN AKTIIVISUUDEN MERKITYS COVID 19 PANDEMIAN AIKANA

Suomessa on tehty toistaiseksi pääsääntöisesti vain määrällistä arviointia (seurattu tartuntalukuja), laadullinen arviointi on jäänyt tekemättä, jonka seurauksena terveyden edistäminen ja terveyskunnon merkitys ihmisen fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin rakentajana on unohdettu (haitat vs. hyödyt). Pandemian alkuvaiheessa niin THL:n kuin STM:n osalta käsityksemme mukaisesti oli puutetta tutkitusta tiedosta. Tilanne on tällä hetkellä toinen. SKY on alan asiantuntijana nostanut esille tutkittua tietoa.

Liikunnalla ja hyvällä terveyskunnolla on merkittävä rooli pandemian torjunnassa. SKY on jäsenenä eurooppalaisessa alan toimialajärjestö EuropeActivessa (www.europeactive.eu), jolla on tutkimusverkosto ThinkActive. Yksikkö on tehnyt merkittävää tutkimustyötä heti pandemian käynnistyttyä. Viime

vuoden elokuussa tehdyssä julkaisuussa[7] "The positive impact of physical activity and exercise on immune function; The critical prevention and recovery tool to fight a second wave of COVID-19 August 2020 Jimenez, A. Mayo, X. Copeland, R. J.", todettiin jo seuraavaa: " The potential risk of exercising at training facilities during the COVID-19 pandemic (providing good hygiene and distancing measures) is very low compared to the negative health impact of physical inactivity… Regular physical activity supports both physical and mental health in adults, teens, and children. Physical activity is especially important amid the COVID-19 pandemic given its role in helping to strengthen and improve immune functioning and lower risk of viral illness (Nieman, Wentz 2019). Physical activity plays a central role in the prevention and management of cardiovascular and metabolic health conditions as well as some cancers (WHO GAPPA, 20185), which can increase risk of severe adverse COVID-19 outcomes. Additionally, as many people have been at home and isolated for long periods, the mental health (Chekroud et al., 2018) and social benefits of community physical activity cannot be ignored".

LIIKUNTA OSA HENKILÖKOHTAISTA TERVEYTTÄ – EDISTETÄÄN SITÄ

Tartuntatautilain elinkeinon harjoittamiseen kohdentuvia väliaikaisten säädösten voimassaoloa ei tule jatkaa. Lain tulkintojen ristiriitaisuus, viestintä ja toimenpiteiden ennakoimattomuus ja portaittaisuuden puute ovat aiheuttaneet vakavia taloudellisia, työllisyyteen ja kansalaisten terveyskuntoon liittyviä ongelmia. **On yhä tärkeämpää, että liikunta-alan palvelut ovat käytettävissä nyt ja myös jatkossa terveysturvallisesti**.

COVID-19 viruksen osalta terveysviranomaisten ohjeiden mukaisesti tulee huolehtia hygieniasta ja välttää kontakteja.

TTL:n 58 c ja d sisällöt ovat olleet käytössä jo pitkään ja niitä on tarkennettu viranomaismääräysten ja -määrittelyjen mukaisesti (esim. turvavälipäätös, lähikontaktit, omavalvonta, valvonta ja osallistujarajaus). Tartunnat ovat promilleluokkaa suhteessa käynteihin ja jatkoaltistumisia ei ole juuri todettu. Saamamme tiedon mukaan HUS:n alueella 1.3-2020-18.2.2021 epäiltyjä ja

7 https://www.europeactive.eu/sites/europeactive.eu/files/covid19/ThinkActive/The_positive_impact_of_physical_activity_and_exercise_Aug2020_web.pdf

todennäköisiä tartuntoja oli 84. Kun sen suhteuttaa kävijämääriin, jotka ovat yli 4 miljoonaa käyntiä voidaan todeta tartuntariskin olevan promilleluokkaa.

AVI toteuttaa toimintaa, itsenäisenä viranomaisena hallituksen määrittelemää hybridistrategiaa koronapandemian torjunnassa. Tavoitteena on AVI:n omien sanojen mukaisesti torjua tautia riittävin, täsmällisin ja välttämättömin keinoin pääsääntöisesti alueellisin ja paikallisin toimivaltuuksin. **Täsmälliset ja kohdennetut toimenpiteet tulee myös jatkossa toteuttaa ja 58 g §:n käyttöä ei sellaisenaan tule soveltaa.**

LIIKUNTA JA YHTEISKUNTA

Tulevaisuudessa liikunta-ala kytkeytyy entistä enemmän osaksi kokonaisvaltaisen terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä yhteiskunnassa. Väestön ikääntyminen sekä terveyden ja hyvinvoinnin polarisoituminen lisäävät liikunta-alan ammattilaisten tarvetta ja synnyttävät uusia työtehtäviä. Liikunta-alan toimilla ennakoidaankin olevan jatkossa merkittävä rooli hyvinvointierojen kasvun hillitsemisessä, syrjäytymisen ehkäisyssä sekä aktiivisen liikkumisen ja liikuntapalvelujen saavutettavuuden edistäjänä kaikille väestöryhmille[8], näin todetaan Liikunta-alan valtakunnallisen osaamisen ennakointihankkeen uutisessa 27.4.2021. VOSE-hankeen koko aineisto tukee liikunta-alan asiantuntijoiden ennakointinäkemystä, että tulevaisuuden liikuntapalvelussa edistetään enenevissä määrin väestön hyvinvointia ja hillitään terveyserojen kasvua.[9]

TEM toteaa kevään 2020 raportissaan myös seuraavaa: ”Panostukset ennaltaehkäiseviin toimiin ovat kuitenkin olleet OECD-maissa vähäisiä, vain noin 3 prosenttia. Suomessa valtaosa ennaltaehkäisevien toimien kustannuksista kuluu terveydentilan seuraamiseen, mutta sen sijaan panostukset suoraan sairauksien ennaltaehkäisyyn ovat OECD-maiden (TEM:in JA ELY-keskusten julkaisu 2020:1) [10] keskiarvoa suhteellisesti vähäisemmät. Mielenkiintoinen tulos on se, että Suomessa

[8] https://www.oph.fi/fi/uutiset/2021/liikuntapalveluiden-merkitys-vaeston-kokonaisvaltaisen-terveyden-ja-hyvinvoinnin

[9] https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/vieriva-kivi-ei-sammaloidu-liikunta-ala-murroksessa

[10] https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161994/TEM_2020_01.pdf?sequence=1&isAllowed=y

yritysten osuus ennaltaehkäisevän toiminnan rahoittajana on melko suuri ja suurempi kuin OECD-maissa keskimäärin. (OECD 2017.) **Yrityksillä on siten merkittävä rooli palvelujärjestelmän kehittämisessä ja toimintatapojen uudistamisessa ennaltaehkäisevämpään suuntaan. Tätä työtä ei pidä vaarantaa.**

YRITYSTEN TOIMINNALLINEN JA TALOUDELLINEN TILANNE

Nykyisessä laissa ennakointi on mahdotonta. Vuorokauden sisällä tapahtuviin muutoksiin ei pystytä reagoimaan (henkilöstö, asiakkaat, palvelu- tavarantoimittajat). **Mikäli voimassaoloa jatketaan ”varuiksi” -ajattelulla, syntyy yrityksille ns. lomautuskierre, joka on toiminnallisesti, taloudellisesti ja henkisesti raskasta.**

Yrityksille tulee luoda näkymää tulevaisuudesta, joka mahdollistaa myös kasvua ja investointeja. Näitä uutisia on jo viimepäivinä havaittu. Nykymuotoisen lain jatkamisella nämä positiiviset signaalit saattavat vaarantua tai siirtyvät vuosien päähän. Tähän meillä ei ole varaa.

Keväällä 2020 Valtion Liikuntaneuvoston selvityksen mukaisesti [11] todettiin COVID-19 pandemian vaikutuksen liikunta-alan yrityksiin. **Liikunta-alan yrityksistä 59 %:lla liikevaihto oli laskenut vähintään puolella. Alan yhteiskunnallinen vaikuttavuus kansalaisten fyysisen-, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin osalta on kiistaton.**

Tilanne on muuttunut yritysten liiketoimintojen osalta kriittiseksi osassa Suomea. tappiot ovat rankkoja. Huhtikuun tilanne aiheutti osalle toimijoista merkittäviä taloudellisia iskuja. Kun käyttökate on ollut vuoden 2019 huhtikuussa isoilla toimijoilla satojatuhansia euroja positiivinen on tämän vuoden huhtikuu jo miinuksella miljoonissa. **Sulkutoimet aiheuttivat myös jäsenkadon, liikkumattomuus on lisääntynyt entisestään.**

VASTUULLINEN TOIMIJA

Alan omaehtoinen, yli vuoden kestänyt vastuullisuustoiminta on ollut merkittävää. **AVI:n tarkastukset toimialalla eivät ole antaneet aihetta huomautuksiin tai korjauspyyntöihin.**

[11] https://www.liikuntaneuvosto.fi/wp-content/uploads/2020/06/Koronapandemian-akuutit-vaikutukset-liikuntatoimialaan-VLN-2020.pdf

Tartuntatautilain 58 g §:n mukaista sulkuvelvoitetta ei tule enää käyttää ja määräaikaista lakia ei pidä jatkaa sellaisenaan. Korvaavia toimintoja on jo olemassa. 58 d §:n muutokset ovat jo laajasti käytössä.

Liikunta-Ravinto-Uni-Mielenterveys = Hyvinvointia. Hyvinvointi ei ole projekti – sen tulee olla jokapäiväinen tavoitteemme.

Kunnioittaen:

SUOMEN KUNTO- JA TERVEYSLIIKUNTAKESKUSTEN YHDISTYS SKY RY

Jussi Raita
Puheenjohtaja
044 594 4451

jussi.raita@elixia.fi

Riitta Hämäläinen-Bister
Toiminnanjohtaja
040 515 4449

riitta@sky-ry.fi